

KONST

Ulla Wiggens maskiner är tysta och stilla

Måleri

Ulla Wiggen

Moderna museet

To m 25 augusti

Dokumentation

Paul Thek

Moderna museet

To m 1 september

Jämsides Moderna museets omfångsrika utställningar med Hilma af Klint och Le Corbusier hitar man två små retrospektiva utställningar ägnade den svenska målaren Ulla Wiggen och den 1988 bortgångna amerikanska installationskonstnären Paul Thek. Två konstnärer – den ena med en sparsmakad produktion, den andra gränslös och kollektivt inriktad – som hamnat lite i skymundan.

Först Ulla Wiggen, som fått ett litet rum avdelat för elva gouacher och akryler i det mindre formatet, samtliga från åren 1964 till 1969. Med fokus på insidan av elektroniska apparater ansluter sig hennes konst till 60-talets fascination för maskiner och elektronik.

Fast det är inga gnisslande Tinguely-maskiner, hos Wiggen är det tyst och stilla. Kretskort avbildas med en utsökt blek och torr kolorit och avlockas formella kvaliteter som gör dem lika realistiska som abstrakta. En målning har getts formen av en mandala och förstärker ett mystiskt drag i hennes konst.

I tre av målningarna, som närmast är att hänföra till surrealismen, riktar Wiggen blicken utåt och låter en vacker himmel bilda en fond för en radar och en nummerskylt. I en av dem är konstkritikern Peter Cornell avbildad. Tillsammans med den yngre kollegan Frans Josef Petersson står han bakom en essä där de för ett referensspäckat samtal som går från det insiktsfulla över det långsökta fram till filosofiska resonemang som lever sitt eget märkliga liv.

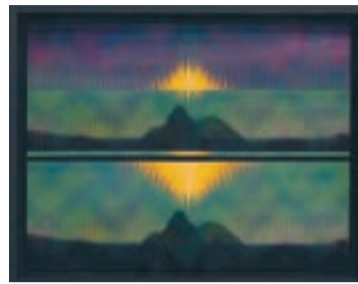
Paul Theks installation "Pyramid" visades i Exercissalen på Moderna museet årsskiftet 1971/72. Jag minns den som en fascinerande och mystiskt myllrande installation – eller scenografi till en forntida ritual – med en gammal gisten båt, en uppstoppad hjort och all möjlig bråte sammanhållet av konstruktioner gjorda av brädor och hönsnät, förebådande 90-talskonstens besatthet vid vardagliga material.

Utställningen i Pontus Hulténs visningsmagasin dokumenterar utställningen genom dokument, kataloger, böcker, brev och en massa fotografier. Missa inte SVT-intervjun, som visas nonstop i en monitor, med Thek och två av de konstnärer som ingick i det nomadiska kollektiv som gjorde utställningen. De tre är precis så naiva, flummiga och pretentiösa som bara äkta konstnärssjälar kan och får vara.

DAN BACKMAN

Ulla Wiggen, "Horisonten", 1969. Akryl på masonit. FOTO: ÅSA LUNDÉN

"The Slip", 2013. Kollage, akvarell på still print. FOTO: PETTER LEHTO

Bildvärldar med fördjupad mystik

Video, installation, kollage

Katarina Löfström

Andréhn-Schiptjenko,

Hudiksvallsgatan 8

To m 12 maj

Sett till de yttre omständigheterna är det lätt att känna igen sig i Katarina Löfströms utställning. Liksom tidigare ställs vi inför en mer eller mindre abstrakt video-projektion där olika mönster och optiska fenomen transformeras i en ändlös loop. Denna gång handlar det om verket "A Void" vilket projiceras på en stor skärm, placerad mitt i galleriets nedre rum. Greppet förvandlar rummet till en scen och den lilla trappan till gradäng.

Ändå är den pågående utställningen på flera sätt en fördjupning. Om Löfström tidigare arbetat med ljusfenomen och distinkta mönster låter hon här en Rorschachform veckla ut sig och förändras mot en fond där bladverk och andra gestalter blir till en scenografi, något som förstärker teaterkänslan.

Jag tycker först att bladformationerna ser ut att vara hämtade från Henri Rousseaus märkliga målningar från förra sekelskiftet, men läser senare att de kommer från Alice i underlandet. På sätt och vis går det på ett ut, bägge referenserna pekar mot en annan, mystisk verklighet. Mystiken präglar hela filmen, med dess atomsfäriska ljudbild och de abstrakta, geometriska former som genom sitt konstanta omvandlande driver handlingen framåt. I "A Void" tycker jag mig se allt från rombformade rymdskepp till symboler hämtade från Hilma af Klint.

Utställningen innehåller också en serie kollage. Först tycker jag att de mest ser ut som stillbilder ur filmen, men sedan förförs jag av hur Löfström arbetat med olika lager genom att skära ut hål papprena. Istället för ett linjärt berättande, drar verken in betraktaren i en bildvärld med många simultana nivåer. Här fördjupas mystiken.

I väggsulpturen "Thought Form" omsluter ett komplext system blankpolerade kopparrör ett väggparti, men när man följer rören inser man att de endast leder tillbaka till sig själva. Allt är sammankopplat, tycks konstnären säga, men något slutgiltigt svar finns inte.

HÅKAN NILSSON

KRÖNIKA

LARS O ERICSSON

Matematik och konst är en fråga om lek

Har konst och matematik något gemensamt?

Matte, blotta ordet får många att rysa. Trista, tragglande mattelektioner i skolan har satt sina traumatiska spår. Utrymmet för lek, spel och fantasi – företeelser vi ofta förknippar med konst – är på dessa lektioner vanligtvis lika med noll. Konsten, tycker många, skall vara tillgänglig för alla, medan matte i grund och botten bara är en sak för särbevågade nördar.

I själva verket har konst och matematik åtskilligt gemensamt. Bägge kan användas för att skildra verkligheten, men ingen av dem måste användas på detta sätt.

De kan också användas för att uppfinna världar som inte existerar annat än som konst eller matematik. Matematikern George Boole skapade i mitten av 1800-talet en algebra som uteslutande opererade med nollor och ettor. Ingen tillämpning fanns – då. Hans algebra utgjorde ett imaginärt universum där $1+1=1$. Att Booles algebra 80 år senare skulle komma att ligga till grund för utvecklingen av datorer är en annan historia.

I surrealismens världar gäller andra lagar än i verkligheten. En klocka kan rinna som smält ost och en människokropp kan ha utdragbara lådor som en byrå. Den abstrakta konsten handlar, lika lite som den rena matematiken, om verkligheten. Handlar de om något över huvud taget, så är det abstrakta förhållanden i imaginära världar.

Den rena matematiken har flera beröringspunkter med lek och spel. Algebra existerar, liksom schack, endast i kraft av sina regler och definitioner. Flyttar du en bonde tre steg, så har du lämnat schackets värld och dividerar du med noll så lämnar du aritmetikens.

"Mathematics: A Beautiful Elsewhere" hette en konstutställning på Fondation Cartier i Paris förra året. En central figur i utställningen var den fransyske matematikern Misha Gromov. I en intervju liknade denne dagens matematikundervisning vid en undervisning i musik där eleverna inte fick lyssna till eller spela musik, bara läsa noterna.

Den samtida konsten anklagas ofta för att vara svårbegriplig – underförstått odemokratisk. Och den väcker inte sällan aggressioner. Den matematik som skapas i dag är knappast begriplig för andra än specialister, men är den odemokratisk för det?

Dessutom, om hundra år kanske denna matematik återfinns i grundskolans matteböcker. Det är bara att hoppas att framtidens mattelärare förmår förmedla att matematik, lika mycket som konst, ytterst är en fråga om fantasi, kreativitet, lek och spel.

Lars O Ericsson är konstskribent och docent i filosofi vid Stockholms universitet kultur@svd.se